TENTAKEL

Nieuws over ongewervelde dieren

Een digitale uitgave van
EIS Kenniscentrum Insecten
eis@naturalis.nl
kenniscentruminsecten.nl
Redactie: Ed Colijn

Nummer 85 - 13 oktober 2026

- Landelijke Insectendag 2027
- Ongewervelden in de pers
- Ongewervelden op Nature Today
- Biblio: Grasbarki - Libellen van Suriname
- Biblio: Landslakken van Limburg
- Biblio: Zoekboekje rivierkreeften
- Biblio: Kijk op Exoten 54
- Biblio: Twintig jaar feiten en fabels over Jakobskruiskruid
- Biblio: Basisgids vliegen en muggen
- Faunistiek: Slankpootvliegenparadijs Gelderse Poort
- Faunistiek: Vijf cicaden
- Faunistiek: Geelsteelzwaluwwesp duikt op in Zoetermeer
- Agenda
- Van de redactie

Landelijke Insectendag 2027

Op zaterdag 6 februari 2027 vindt de Landelijke Insectendag plaats in Burgers' Zoo in Arnhem. De voorbereidingen zijn nog in volle gang, maar we hebben al een aantal leuke onderwerpen en interessante lezinghouders op **het conceptprogramma** staan. Ook is er wederom een interessante infomarkt met stands van diverse organisaties.

Een ticket geeft toegang tot Burgers' Zoo en is inclusief vegetarische lunch en borrel. Burgers' Zoo is gemakkelijk te bereiken met het openbaar vervoer en de auto. Als je met de auto komt, moet je rekening houden met parkeerkosten.

Ben je geïnteresseerd in insecten of andere ongewervelde dieren? Dan is de Landelijke Insectendag een dag die je niet mag missen! Houd onze website in de gaten. In het najaar vind je daar meer informatie over de dag.

Entreekaarten bestellen
Vanaf 1 november kun je **hier** een entreekaart kopen voor de Landelijke Insectendag op 6 februari 2027. Ben je donateur of **word je donateur?** Dan krijg je korting op de entreekaart.

top

Ongewervelden in de pers

Veldgids: libellen van Nederland + fotoserie
Libellen zijn vaak lastig om goed te bekijken wanneer ze razendsnel voorbijvliegen. Om ze goed te bekijken, kun je het beste een foto maken. Wie daar al jaren bedreven in is, is libellenkenner Jan Katsman. Hij bundelde zijn foto's in een nieuwe veldgids: libellen van Nederland, België en Luxemburg. Al jaren heeft hij een eigen telroute in het Leersumse veld, waar hij wekelijks libellen telt en fotografeert. Wij gingen met hem mee het traject langs.

Het radio-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 16 augustus is **hier** te beluisteren.

Dode Japanse kever duikt op in Nederland: uitbraak kan 'grote impact' hebben, waarschuwen deskundigen

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) roept vakantiegangers en transporteurs op tot alertheid na de vondst van een Japanse kever bij een groothandel. Het insect reisde in een transportbak mee vanuit Italië. Hoewel deze kever dood was, is de schrik in de landbouwsector groot. Eén levende populatie kan desastreuze gevolgen hebben, meldt een woordvoerder.

Het artikel uit het AD van dinsdag 18 augustus is **hier** te lezen.

Invasieve hoornaars worden gezenderd en gevolgd, en 'verraden' zo hun nest
Flevolandse imkers hebben veel last van de geelpoothoornaar, ook bekend als de Aziatische hoornaar. Het bestrijden van de insecten gaat met high-tech apparatuur. Imkers plaatsen een zender op een gevangen hoornaar en laten hem weer vrij. Vervolgens volgen ze de hoornaar tot aan zijn nest, zodat die bestreden kan worden.

Het artikel van Omroep Flevoland van woensdag 19 augustus is **hier** te lezen en bekijken.

Stinkers, jagers en klimaatreizigers: de verrassende wereld van de wants
Het zijn niet bepaald de sterren van de insectenwereld. Toch schuilt achter namen als vuurwants, groene stinkwants, bladpootrandwants en bedwants een verrassend rijke en kleurrijke wereld. Sommige soorten zijn jagers, andere leven van planten. Dankzij het warmere klimaat veroveren steeds meer soorten terrein in ons land. In Nederland komen zo'n 675 soorten voor. In Vroege Vogels spreken we met entomoloog Berend Aukema over zijn nieuwe Veldgids Wantsen.

Het radio-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 23 augustus is **hier** te beluisteren.

Bijzondere watervalmotmug opgenomen in nieuwe veldgids
De WC-motmug kennen we misschien nog wel als winnaar Insect van het Jaar 2023. Dit ondergewaardeerde kleine insect is een opruimer en een ver familielid van de steekmug. Maar er zijn natuurlijk veel meer motmuggen en deze zijn nu voor het eerst in een nieuw verschenen online veldgids te vinden, samengesteld door motmuggenexpert Weia Reinboud.

Het radio-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 23 augustus is **hier** te beluisteren.

Prefect van biodiversiteit
Bomen en planten in de Hortus Botanicus in Leiden komen natuurlijk van over de hele wereld. Hoe leven de inheemse wantsen, rupsen en allerlei insecten met ze samen? Dat wil prefect, oftewel wetenschappelijk directeur van de Hortus in Leiden, Barbara Gravendeel, in kaart brengen. Verslaggever Rozemarijn Brus loopt met haar door de Hortus Botanicus langs soorten die goed omgaan met het veranderende Nederlandse klimaat.

Het radio-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 23 augustus is **hier** te beluisteren (vanaf 00:46:34).

Groningen start tweejarig onderzoek naar rivierkreeften
De provincie Groningen onderzoekt samen met gemeente Groningen, Waterschap Noorderzijlvest en Waterschap Hunze en Aa's waar rivierkreeften voorkomen. Het pilotonderzoek begon 19 augustus en loopt twee jaar op 154 locaties in de gemeente Groningen.

Het artikel uit het AD van donderdag 27 augustus is **hier** te lezen.

Steeds meer valse wolfspinnen is geen reden tot paniek
De valse wolfspin (*Zoropsis spinimana*) haalt de laatste weken volop de media. Met koppen als 'Giftige wolfspin rukt op' en 'Valse wolfspin verovert Nederland in rap tempo' lijkt een achtpotige plaag in aantocht. Maar volgens spinnenexpert Andrea Dekkers valt dat reuze mee. Deze nieuwkomer duikt inderdaad vaker op, maar angst is niet nodig.

Het radio-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 30 augustus is **hier** te beluisteren.

Wilde bijen en zweefvliegen hebben het zwaar: "Elke kleine roetbij is een hoera-moment: gelukkig ben je er nog"
Met een insectennet speurt ecoloog Wouke Willemijn van Hees de natuur af. Ze vangt en telt wilde bijen en zweefvliegen. Soms hoeft ze niet eens goed te kijken om te weten welke soort ze heeft gevangen. Even ruiken is genoeg.

Het artikel van Omroep Gelderland van maandag 31 augustus is **hier** te lezen.

Hoornaarsnest in Kampina: omleiding beschermt wandelaars
Een hoornaarsnest nabij Oisterwijk zorgde onlangs voor veel commotie. Onze verslaggever Pleun Aarts was voor een gewone reportage in natuurgebied de Kampina waar ze met een groep leden van NIVON Jong op pad was. Ze kwamen een hoornaarsnest tegen wat vlak langs het pad in een boom zat. Met de gedachte dat Europese hoornaars van zichzelf geen agressieve dieren zijn liepen zij door, maar met een vervelende afloop.

Het radio-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 13 september is **hier** te beluisteren.

Hoe staat het met de mug in Nederland?
De muggenstand in Nederland lijkt sterk afhankelijk te zijn van het weer. Door warmte en droogte kunnen er minder gewone huismuggen zijn, omdat muggen water nodig hebben om zich voort te planten. Bioloog Arnold van Vliet onderzoekt dit met De Muggenradar. Mensen kunnen hun waarnemingen van muggen doorgeven, waardoor onderzoekers een beeld krijgen van de hoeveelheid en verspreiding van muggen. Zo kan worden onderzocht hoe het aantal muggen verandert door bijvoorbeeld warmte, droogte en regen. Tegelijkertijd wordt er gekeken naar andere muggensoorten en het risico op ziekten zoals het Westnijlvirus.

Het radio-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 13 september is **hier** te beluisteren (vanaf 01:11:20).

Het vliegend hert: een stuwwalkever
Een spectaculaire soort van Springendal en ook echt een soort van een stuwwal zoals hier is het vliegend hert. Deze grootste kever van Nederland zit maar op vier plekken in ons land en dat zijn allemaal stuwwalcomplexen. Het vliegend hert heeft zich afgelopen jaren uitgebreid naar het Springendal vanuit omliggende gebieden. Ecoloog Mark Zekhuis monitort de soort en neemt ons mee naar bloedende eiken om ze te zien.

Het tv-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 13 september is **hier** te bekijken.

Een kijkje in de Springendalse beek
Het water van de Springendalse beek is kraakhelder, maar om echt goed te kunnen zien wat er allemaal leeft, moet je toch een blik onderwater werpen. Natuurfilmer Stijn is met aquatisch ecoloog Rink Wiggers van Waardenburg Ecology op pad en steekt zijn lens onder het wateroppervlak. Hij ziet bijvoorbeeld een karakteristieke platworm op de zandige bodem en allemaal larven van een eendagsvlieg op de grindbodem. Door te weten wat waar leeft, kan het herstel doelgericht plaatsvinden.

Het tv-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 13 september is **hier** te bekijken.

Afscheid van Hans de Kroon, insectenonderzoek
In één klap werd hij wereldnieuws: professor Hans de Kroon van de Radboud Universiteit, met zijn onderzoek waarin hij vaststelde dat in 30 jaar tijd het aantal insecten met 75% was afgenomen. Dat was negen jaar geleden, in 2017. Nu gaat Hans de Kroon met pensioen, met emeritaat zoals dat heet. Verslaggever Henny Radstaak loopt met hem door de Ooijpolder bij Nijmegen, terugblikkend op dat schokkende onderzoek, en tegelijk vooruitkijkend naar de natuur van de toekomst.

Het radio-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 20 september is **hier** te beluisteren (vanaf 00:42:40).

Naaldbos voor de koempel, loofbos voor de ijsvogelvlinder
Voorzichtig nadert de filmploeg de Schinveldse bossen, waar Schotse Hooglanders de wacht houden. Aan de randen van het vochtige loofbos groeit volop wilde kamperfoelie. Dat is goed nieuws voor de kleine ijsvogelvlinder, weten studenten bos- en natuurbeheer Claudia de Rooij en Roeland Kockelkoren.

Het tv-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 20 september is **hier** te bekijken.

Kleurrijke insecten bij de bron van de Verloren Beek
Rond de bron van de Verloren Beek vliegen prachtige gaas- en schorpioenvliegen. Natuurfilmer Roel en entomoloog Maartje Vijgenboom ploeteren zich een weg door de modder om ze van dichtbij te bekijken.

Het tv-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 27 september is **hier** te bekijken.

Doggerland zet 15.000 paardenmosselen uit in Noordzee
Een internationaal team van natuurbeschermers heeft op de Doggersbank, een belangrijke kraamkamer van de Noordzee, 15.000 paardenmosselen uitgezet. Het is een grote stap in een ambitieus programma om verloren schelpdieren en de riffen die zij kunnen vormen terug te brengen naar de zeebodem van de Noordzee. Als het initiatief

slaagt, kan vanaf 2027 worden opgeschaald naar grootschalig herstel van deze belangrijke leefgebieden voor vissen, zeezoogdieren en zeevogels.

Het radio-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 27 september is **hier** te beluisteren.

Knutten, knutten en nog meer knutten!
Hele stukken van het natuurgebied het Wisselse Veen zijn rond 2012 getransformeerd van droge landbouwgrond tot levendige natuur, met succes. Door sloten te dempen is het gebied enorm vernat en maakten akkers plaats voor moeras vol kleurrijke bloemen en insecten. Toch maakten omwonenden zich zorgen. Niet over natte voeten krijgen, maar over een heel klein diertje: de knut.

Het tv-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 27 september is **hier** te bekijken.

Zure regen uit jaren tachtig opnieuw probleem voor libellen
Typische libellensoorten van vennen gaan sterk achteruit. De zure regen van zo'n veertig jaar geleden zorgt tegenwoordig voor erg lage zuurstofgehaltes in het water. Vroege Vogels bezoekt het Deelense Was op Nationaal Park De Hoge Veluwe, een ven waar dit probleem speelt.

Het radio-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 4 oktober is **hier** te beluisteren).

Heide lijkt steeds meer op fastfoodbuffet
Al jaren wordt er geplagd, gegraasd, gekalkt en gemaaid op de heide. Alles om de wildgroei van stikstofminnende soorten zoals pijpenstro onder controle te houden en uitspoeling van mineralen te voorkomen. Maar wat voor bijwerkingen hebben al die beheerwerkzaamheden eigenlijk? Daar weet Joost Vogels, ecoloog bij Stichting Bargerveen, alles vanaf. Hij doet er namelijk al jaren onderzoek naar op de Strabrechtse Heide.

Het tv-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 4 oktober is **hier** te bekijken.

Natuurbegraafplaats: elk graf is een eigen ecosysteem
Flora en fauna op de Strabrechtse Heide heeft flink last van vermesting en verzuring. Gek genoeg doet dat probleem zich op de aangrenzende natuurbegraafplaats Schoorsveld niet voor. Jap Smits, oud-boswachter van de Strabrechtse Heide met een enorme fascinatie voor insecten, vertelt hoe dat zit.

Het tv-fragment uit de uitzending van Vroege Vogels van zondag 4 oktober is **hier** te bekijken.

top

Ongewervelden op Nature Today

Hoe algemeen is de geelnekdrooghouttermiet?
Van de geelnekdrooghouttermiet (*Kalotermes flavicollis*) worden kolonies naar Nederland vervoerd. Dit gebeurt zonder dat de insecten gezien worden, namelijk onzichtbaar in hout van planten uit het Middellandse Zeegebied. Aangezien deze planten erg populair zijn, is het te verwachten dat de soort op veel plekken kolonies heeft.

Lees **hier** het bericht.

Waterdiertjes beter herkennen met beeldherkenning: een praktijktest
Waterdiertjes.nl heeft een nieuwe functie waarmee gebruikers waterdieren via foto's kunnen identificeren. Een test door studenten van Wageningen University & Research laat zien dat determineren met beeldherkenning eenvoudiger én nauwkeuriger is, maar ook dat het nog leuker en gebruiksvriendelijker zou kunnen. Betrouwbare gegevens zijn waardevol voor het waterbeheer en -beleid van waterbeheerders.

Lees **hier** het bericht.

Dagvlinders en hoge temperaturen
Vlinders zijn koudbloedige insecten, ze moeten van buitenaf voldoende warmte krijgen om goed te functioneren. Op dagen dat het nog wat frisser is, kun je soms een hele tijd van vlinders genieten, zonder dat ze wegvliegen. Voordat ze echt actief kunnen worden, moeten ze de tijd nemen om in de zon op te warmen. Een lichaamstemperatuur van zo'n 30 graden Celsius is voor de meeste vlinders optimaal.

Lees **hier** het bericht.

Nieuwe exotische pionierslakjes op Marker Wadden

Nieuw land creëren is vragen om pioniers. Die moet je dan wel ontdekken. Tijdens een 'BioBlitz' bijvoorbeeld. Zoals een pionierend waterslakje, dat voor het eerst op Marker Wadden werd gevonden en waaraan een verhaal kleeft.

Lees **hier** het bericht.

Meer blauwe breedscheenjuffers door warmte
Van oudsher was de blauwe breedscheenjuffer (*Platycnemis pennipes*) een soort die voornamelijk voorkwam in de oostelijke helft van ons land. De afgelopen tientallen jaren zien we deze soort sterk uitbreiden en ook in grote delen van het midden van het land is dit juffertje nu algemeen. De hogere temperatuur is een belangrijke factor.

Lees **hier** het bericht.

Het DNA van een mug vertelt meer dan je denkt - Hoe genetisch speurwerk de Aziatische tijgermug volgt
Stel dat je een Aziatische tijgermug (*Aedes albopictus*) vangt in een Nederlandse woonwijk. Is dat een nieuwe indringer die net is meegelift uit het buitenland, of een nakomeling van een mug die hier vorig jaar al rondvloog? Aan de buitenkant zie je dat niet, maar het DNA vertelt een verrassend verhaal en helpt onderzoekers verwantschap tussen locaties en individuele muggen aan te tonen.

Lees **hier** het bericht.

Bijenwolven en spinnendoders in botanische tuin
De eerste prefect van de Hortus botanicus Leiden begon ruim vier eeuwen geleden met de aanleg van een plantencollectie die inmiddels meer dan 17.000 planten omvat. De nieuwste prefect hoopt hier samen met collega's en vrijwilligers met behulp van natuurlijk tuinieren een hotspot voor biodiversiteit te creëren. Tijdens de Nationale Wespentuintelling werden nieuwe soorten gespot.

Lees **hier** het bericht.

Behalve zeepaarden nu ook zadels in zee
Ook deze warme zomer kijken duikers in de Oosterschelde reikhalzend uit naar zeepaardjes. Maar voortaan kunnen ze ook op zoek naar paardenzadels. Hoe zit dat?

Lees **hier** het bericht.

Bijenruiter biedt nestgelegenheid voor insecten
Achttien insectensoorten maken dankbaar gebruik van de geplaatste bijenruiters binnen het project de Hollandse Bijenlinie. Zowel wespen als bijen voelen zich er thuis en bewonen de bijenruiter in sommige gevallen zelfs al binnen twee weken na plaatsing. Het initiatief is een succes!

Lees **hier** het bericht.

Kan de gamma-uil watercrassula terugdringen?
Rupsen van de inheemse gamma-uil (*Autographa gamma*) blijken in een veldproef veel vraatschade aan te richten aan de invasieve exoot watercrassula, maar alleen bij hoge dichtheden. Hoewel het uitzetten van inheemse rupsen geen zelfstandige bestrijdingsmethode zal worden, kan deze natuurlijke vraat mogelijk bijdragen aan herstel van de oorspronkelijke vegetatie, zo blijkt uit een veldstudie in de Dintelse Gorzen.

Lees **hier** het bericht.

Kirby's langsteelgraafwesp verovert Nederland in rap tempo
Pas in 2019 werd Kirby's langsteelgraafwesp (*Prionyx kirbii*) voor het eerst in Nederland gezien. De eerste jaren bleef deze prachtige wesp beperkt tot enkele plekken in Limburg. Daarna nam de verspreiding snel toe. Dit jaar was er een explosieve toename van het aantal waarnemingen van deze wesp: van negen in 2025 naar 208 in 2026.

Lees **hier** het bericht.

Subsidie voor 26 aankomende bijenlandschappen
Dit voorjaar konden organisaties opnieuw subsidie aanvragen om een bijenlandschap te ontwikkelen. Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur stelde vanuit de Nationale Bijenstrategie budget beschikbaar. Door extra budget krijgen maar liefst 26 projecten subsidie voor hun bijenlandschap! Hieronder lees je meer over de organisaties en hun projecten.

Lees **hier** het bericht.

Natuurlijke vijand van suzuki-fruitvlieg aangetroffen in voedselbos
Tijdens biodiversiteitsonderzoek in voedselbos Den Food Bosch deden studenten van HAS green academy een opvallende ontdekking. Met behulp van eDNA-analyses werd de parasitaire sluipwesp *Leptopilina japonica* aangetroffen, een natuurlijke vijand van de invasieve suzuki-fruitvlieg (*Drosophila suzukii*). De vondst laat zien dat zich ook in jonge voedselbossen steeds complexere ecologische netwerken ontwikkelen.

Lees **hier** het bericht.

Grote exotische platworm danst ook op Wadden
Wadgidsen en enthousiaste bezoekers bestuderen elke zomer het Waddengebied. Daarbij zien ze veel. Die nieuwe exotisch gekleurde platworm bijvoorbeeld.

Lees **hier** het bericht.

Alle grasbarki van Suriname bij elkaar
Vlamjuffers, metaalvleugels, zanddraken en motoristen: Suriname telt meer dan 314 soorten libellen. Voor het eerst is er nu een veldgids waarmee al die soorten op naam kunnen worden gebracht. In de gids worden ook voor het eerst Nederlandstalige namen voor de soorten geïntroduceerd.

Lees **hier** het bericht.

Bijzondere vondst door lage rivierstand: vertakte zoetwatersponzen
Terwijl de Rijn in augustus afstevende op historisch lage waterstanden werden op de droogvallende stranden ten noorden van de Millingerwaard, bij Bemmel en de Bisonbaai, honderden (!) aangespoelde zoetwatersponzen gevonden. Het bleek om de gewone zoetwaterspons te gaan, ook wel vertakte zoetwaterspons genoemd. En dat is goed nieuws!

Lees **hier** het bericht.

---

20 jaar aan feiten en fabels over Jakobskruiskruid gebundeld
Onlangs is het rapport '20 jaar Jakobskruiskruid (*Jacobaea vulgaris* P.Gaertn.)' uitgekomen. Hierin bundelt Esther Hegt, initiatiefnemer van jakobskruiskruid.com, al haar kennis over deze plant die zij sinds de oprichting van de website heeft verzameld. Haar doel: feiten en fabels in kaart brengen en meer nuance brengen in de maatschappelijke discussie.

Lees **hier** het bericht.

Anemonen en kokervisie
Bij het woord kokervisie (of tunnelvisie) horen mensen die in de vaste overtuiging leven dat alleen hun eigen kijk ergens op juist is. Duikers missen gelukkig zulke oogkleppen en de onwil om verder te kijken. De treurige toestand van kokerbewonende anemonen in de Oosterschelde viel ze daarom al snel op.

Lees **hier** het bericht.

'Starterswoningen' ontwerpen voor de paardenmossel
Paardenmosselen zijn fantastische rifbouwers. Daarom zetten de ecologen van Rewilding Dogger Bank ze in voor rifherstel op de Doggersbank. Met een coalitie van natuurorganisaties uit Nederland, Ierland, Duitsland, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk werken ze aan herstel van de kraamkamer van de Noordzee. Maar hoe zorg je dat de paardenmosselen hun hun rifbouwwerk starten? Dat wist niemand.

Lees **hier** het bericht.

Motmuggen steeds beter in beeld
Motmuggen zijn kleine mugjes met harige vleugeltjes die zijwaarts uitsteken. Tot voor kort was er nog maar weinig bekend over de soorten in Nederland. Tot Weia Reinboud geïntrigeerd raakte door deze minibeestjes. Inmiddels heeft ze zich verdiept in de Nederlandse soorten. Ze heeft een veldgids samengesteld waarmee geïnteresseerden zelf motmuggen kunnen determineren.

Lees **hier** het bericht.

Langverwacht: alle Limburgse slakken in kaart gebracht

In het kalkrijke Zuid-Limburg leven landslakken die je nergens anders in ons land ziet. Ook de verdere provincie is rijk. In een onlangs verschenen boek zijn alle meer dan honderd soorten uit heel Limburg uitgebreid behandeld en op de kaart gezet. Een groots eindproduct van een meer dan vijfentwintig jaar durend mammoetproject. Is het project nu afgerond? Nee, want er is alweer nieuws!

Lees **hier** het bericht.

Webinar: Beheer van Bijenlandschappen
Graag nodigen Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel en de Nationale Bijenstrategie je uit voor een webinar over beheer van bijenlandschappen op maandag 26 oktober van 13.00 tot 14.30 uur. Veel initiatiefnemers zijn inmiddels bekend met de uitgangspunten van ecologisch beheer. Maar wat gebeurt er daarna? Deze webinar geeft meer duidelijkheid over het langjarig beheer van bijenlandschappen.

Lees **hier** het bericht.

Zuurstofstress door warme, droge zomer in de Deelense Was
In het ven de Deelense Was kwamen zeldzame libellen voor als maanwaterjuffer en venglazenmaker. Deze zijn de laatste jaren sterk achteruitgegaan of geheel verdwenen. Metingen in de afgelopen warme zomer laten zien dat er in het ven langdurig zuurstoflоosheid optreedt. Herstelmaatregelen moeten dit in de toekomst voorkomen en daarmee het leefgebied voor libellen herstellen.

Lees **hier** het bericht.

Duizenden burgerwetenschappers in het hele land zijn op zoek naar bodemdieren
Maar liefst 25 steden uit 12 provincies strijden op dit moment om de titel 'Bodemdierenstad van het Jaar'. Bij deze 12e editie van de Bodemdierendagen zijn daar - en ook elders in het land - weer duizenden burgerwetenschappers aan het zoeken naar de Tiny Ten. Regenworm, pissebed en duizendpoot bijvoorbeeld.

Lees **hier** het bericht.

Chinese wolhandkrabben in Europa hebben Japans DNA
Veel Chinese wolhandkrabben in Nederland bezitten stukjes DNA van Japanse wolhandkrabben. Waarschijnlijk kwam lang geleden een Chinese wolhandkrab met Japanse DNA-fragmenten naar Europa. Het aantal wolhandkrabben met Japans DNA lijkt in Europa toe te nemen, maar het is nog onduidelijk waarom.

Lees **hier** het bericht.

top

Grasbarki - Libellen van Suriname

Op 18 september jl. werd in Naturalis de nieuwste Brachytron special "Grasbarki - Libellen van Suriname" gepresenteerd. De veldgids is geschreven door Marcel Wasscher.

In de veldgids staan veel sleutels om alle tot nu toe bekende libellensoorten van Suriname en directe omgeving op naam te kunnen brengen. Op foto's en figuren staan de onderscheidende kenmerken van de soorten. Ook wordt besproken waar ze voorkomen en hoe algemeen ze zijn. Achterin zijn verspreidingskaarten opgenomen waarop je ziet waar de soorten tot nu toe zijn waargenomen.

Voor beginners is een instapgids opgenomen. Deze bevat enkele tientallen foto's om vertrouwd te worden met de libellen die je het eerst langs het water (of soms zelfs in huis) tegen kan komen.

De gids is in de eerste plaats bedoeld voor Surinamers die meer van de natuur in hun eigen land willen weten. Daarnaast geeft de gids informatie over welke delen van het land de moeite waard zijn om extra te beschermen. Bovendien is het boek bedoeld voor toeristen die aangetrokken zijn door deze prachtige tropische overvloed. Het is een uitnodigend boek voor mensen die nog niets over libellen weten, maar ook voor libellenspecialisten doordat het een samenvatting is van wat we tot nu weten. Kortom, een boek met een uitdaging voor iedereen.

De leden van de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie (NVL) hebben de gids inmiddels ontvangen. Niet-leden kunnen het boek bestellen via **de website van de NVL**.

Marcel Wasscher 2026
Grasbarki - Libellen van Suriname
Brachytron 26: 3-312

top

Landslakken van Limburg

In deze atlas van de landslakken van Limburg komen 102 soorten aan bod, ruim 80% van alle soorten die in Nederland voorkomen. Ook de overige Nederlandse soorten worden kort behandeld, zodat dit werk alle Nederlandse soorten in beeld brengt. Zowel naaktslakken als huisjesslakken passeren de revue. Daaronder soorten met tot de verbeelding sprekende namen als tijgerslak, steenbikker en pastaslak.

De soorten komen niet overal in de provincie in gelijke mate voor. Onder andere door verschillen in bodemtypen van noord naar zuid en in rivierdalen zijn zeldzame soorten plaatselijk algemener en kunnen algemene soorten soms ontbreken. Een klein aantal soorten is zelfs exclusief aan het Heuvelland van Zuid-Limburg gebonden. Daarnaast komen ook in Midden- en Noord-Limburg enkele soorten voor die in het Heuvelland niet aangetroffen worden.

De verspreiding van de landslakken en de achtergrond daarvan komen in dit boek uitgebreid aan bod. Van iedere soort zijn de kenmerken beschreven en door middel van een aantal foto's duidelijk in beeld gebracht. Samen met twee determinatietabellen geeft dit de mogelijkheid om de Limburgse landslakken op naam te brengen. De overige in Nederland voorkomende soorten worden middels een foto en een korte beschrijving besproken, zodat alle in Nederland voorkomende landslakken in het boek vertegenwoordigd zijn.

Deze atlas biedt meer dan verspreidingskaarten van de in Limburg levende landslakken. Het geeft ook een kijkje in de fascinerende biologie en ecologie van deze dieren. Van de bekende 5 cm grote wijngaardslak tot het 1,4 millimeter kleine dwergpuntje. Beknopte teksten geven meer informatie over habitat, biotoop en verspreiding van elke soort. Iedere soortbeschrijving wordt aangevuld met een tekst waarin uiteenlopende wetenswaardigheden over de soort te vinden zijn. Samen met twee determinatietabellen geeft dit de mogelijkheid om een aangetroffen soort op naam te brengen. Inleidende hoofdstukken van het boek geven inzicht in historisch en recent onderzoek, naamgeving, taxonomie, bescherming en beheer.

De gegevens voor deze atlas zijn van 1999 tot en met 2023 verzameld door de Mollusken Studiegroep Limburg, een studiegroep van het Koninklijk Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. In deze periode zijn er ongeveer 15.000 waarnemingen verzameld en verwerkt. Dit alles maakt deze rijk geïllustreerde atlas tot een unieke Nederlandse uitgave die ook voor de niet-Limburgse liefhebber van landslakken van groot belang is en die ook buiten Limburg zijn nut zal bewijzen.

Het boek is te koop voor € 35,- excl. verzendkosten bij **het Natuurhistorisch Genootschap**, of in de boekhandel.

Stef Keulen, Gerard Majoor, Louis Reutelingsperger & Jan Koert 2026
Landslakken van Limburg. Verspreiding en ecologie van de landslakken in de periode 1999-2023
Stichting Natuurpublicaties Limburg, 636 pagina's met ruim 700 kleurenfoto's.

top

Zoekboekje rivierkreeften

Handel in rivierkreeften heeft geleid tot vestiging van diverse uitheemse soorten in Nederland en elders in Europa. Sommige introducties hebben geleid tot grote veranderingen in het voedselweb en een grote achteruitgang van inheemse flora- en faunasoorten. Om de kans op nieuwe introducties te verkleinen is een aantal soorten geplaatst op de lijst van (potentieel) schadelijke exoten onder de Europese exotenverordening.

Het doel van dit zoekboekje is om snel te kunnen oordelen of een aangetroffen (sub)adulte rivierkreeft in de handel tot een schadelijke soort van de Exotenverordening behoort. Het determineren van jonge rivierkreeften (<3 cm) is vaak niet mogelijk.

Het zoekboekje gaat uit van een selectie van populaire rivierkreeftsoorten en -geslachten in de consumptiehandel en de handel voor vijver en aquaria. De verwachting is dat bijna alle rivierkreeften (en kleurvariëteiten) in de praktijk herkend kunnen worden met dit zoekboek. Wereldwijd zijn echter ruim 600 soorten rivierkreeften bekend. De kans is daarom aanwezig dat er soorten in omloop zijn die niet in dit zoekboekje zijn opgenomen. Neem bij twijfel contact op met **eis@naturalis.nl**.

Het boekje is gratis te downloaden van **de EIS-website**.

Koese, B., P. van Hoof & P. Lemmers 2026
Zoekboekje rivierkreeften
EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden, 26 pp.

top

Kijk op exoten 54

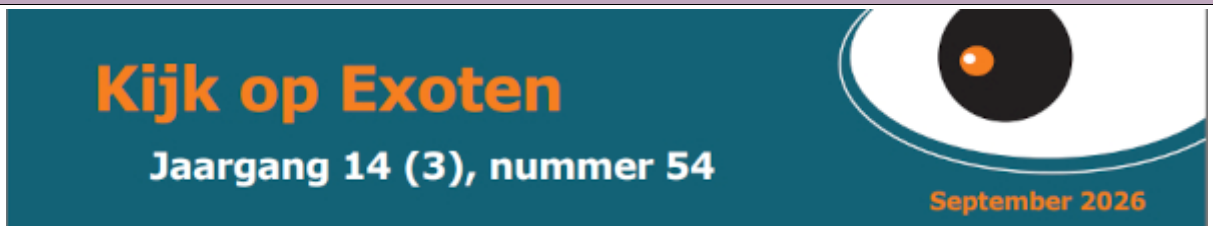

De nieuwe Kijk op Exoten is uit. In dit 54e nummer vind je o.a. artikelen over de Amerikaanse / Europese gladde schijfhoren (*Gyraulus parvus*) en het houden van termieten als huisdier.

Op de laatste pagina van de nieuwsbrief zie je hoe je je ook aan kunt melden.

Kijk op Exoten 54 is **hier** te downloaden.

top

Twintig jaar feiten en fabels over Jakobskruiskruid (*Jacobaea vulgaris* P.Gaertn.)

Jakobskruiskruid is een inheemse plantensoort die in Nederland en daarbuiten vaak onderwerp van discussie is vanwege risico's voor paarden en vee bij begrazing of eten van hooi. Dit rapport beschrijft twintig jaar onderzoek, praktijkervaring en besteedt aandacht aan de initiatieven die sinds 2006 ondernomen zijn om aandacht te geven aan Jakobskruiskruid en de veronderstelde risico's die planten van deze soort met zich meebrengt. Eén van die initiatieven is de website **Jakobskruiskruid, feiten en fabels**.

Dit rapport beschrijft de toxicologische eigenschappen van de pyrrolizidine-alkaloïden in Jakobskruiskruid, de omstandigheden waaronder vergiftiging bij paarden kan optreden, de invloed van weidebeheer op het voorkómen en beheersen van de plant en de rol van bodemverstoring bij vestiging en handhaving. Daarnaast speelt ook de kwaliteit van hooi een belangrijke rol. Hardnekkige misverstanden worden behandeld, zoals claims over massale paardensterfte en huidvergiftiging, en pogingen om betrouwbare gegevens over sterfte te verzamelen. Internationale richtlijnen, waaronder de Britse 'Code of Practice on Ragwort',

worden in perspectief geplaatst.

Tot slot komt de ecologische rol van Jakobskruiskruid aan bod, vooral voor insecten en biodiversiteit. De analyse in dit rapport laat zien dat discussies vaak gekenmerkt zijn door spanningen tussen risicoperceptie en wetenschappelijke onderbouwing, en dat effectief beheer van weides en bermen rekening moet houden met ecologie, bodem en biodiversiteit.

Het rapport "Twintig jaar feiten en fabels over Jakobskruiskruid" is **hier** gratis te downloaden.

Esther Hegt 2026
Twintig jaar feiten en fabels over Jakobskruiskruid (*Jacobaea vulgaris* P.Gaertn.). Risico's, beheer en biodiversiteit, met praktische handvatten voor paardenhouders. Gebaseerd op onderzoek en documentatie verzameld tussen 2006 en 2026
https://doi.org/10.5281/zenodo.22230925

top

Basisgids vliegen en muggen

Basisgids vliegen en muggen is de eerste gids in Europa waarin meer dan driehonderd soorten Diptera, van de 19.000 die uit Europa bekend zijn, beschreven worden. Dit illustreert de buitengewone diversiteit van deze insectenorde.

Deze inleiding tot de Diptera vat de essentiële kenmerken van deze insecten samen en schetst de belangrijkste aspecten van hun levenscyclus en hun rol in het milieu. Voor elke soort is een foto opgenomen waarmee je de soort kunt herkennen of kunt plaatsen in het geslacht of de familie waarin deze thuishoort. Een korte notitie specificeert de meest opvallende punten van morfologie, biologie en verspreiding.

De gids is een vertaling van de Franstalige uitgave "Mouches et moustiques d'Europe" uit 2024.

Pierre-Olivier Maquart & Denis Richard 2026
Basisgids vliegen en muggen. Herkenning van de belangrijkste families van Europese Diptera
Noordboek, 320 pp.

top

Slankpootvliegenparadijs Gelderse Poort

Tijdens het 5000-soortenjaar in De Gelderse Poort in 2022 werden twee gebieden onderzocht met Malaisevallen. Onder het zo verzamelde materiaal bevonden zich 6.052 slankpootvliegen die op naam werden gebracht door slankpootvliegenexpert Marc Pollet.

Zo'n 75% van de aangetroffen soorten zijn als zeldzaam te beschouwen. Daaronder waren twee uitgestorven gewaande soorten: *Lamprochromus semiflavus* en *Sciapus albifrons*. Twee soorten waren nog niet eerder in Nederland aangetroffen: *Dolichopus nimbatus* en *Thrypticus nigricauda*.

Bron:
Pollet, M. & J. Prijs 2026
Dolichopodidae (Diptera) of the Gelderse Poort region, with rediscovery of two extinct species and two new species for the Netherlands
Entomologische Berichten 86 (4): 125-137

Foto: Andreas Stark.

top

Vijf cicaden

In een artikel in vaktijdschrift Entomologische Berichten worden vijf cicaden als nieuw voor Nederland gemeld. De spoorcicade *Stiroma bicarinata* was eerder afgevoerd van de Nederlandse lijst, maar is nu echt gevonden.

De Noord-Amerikaanse soort *Metcalfa pruinosa*, die al in een groot deel van Zuid-Europa voorkomt, werd aangetroffen in een tuincentrum. De soort behoort tot de Flatidae, een nieuwe familie voor Nederland.

De op bamboe levende cicade *Bamboosella dimorpha* werd pas in 2025 beschreven op basis van dieren uit Zuid-Europa en in hetzelfde jaar ook in Nederland ontdekt.

In 2025 werd bij een antiquair in Zierikzee een entomologische collectie aangetroffen. Een eerste inspectie leverde een nieuwe soort voor Nederland op: *Cosmotettix caudatus*. In 2025 werd deze soort ook in Limburg gefotografeerd.

Paralimnus rotundiceps is een dwergcicade die op riet leeft. De soort werd in 2024 voor het eerst in Nederland aangetroffen in een lichtval in Zuid-Limburg.

Bron:
Bieman, C.F.M. den, M.C. de Haas, G. Lommen & B. Eikelboome 2026
Five true hoppers new for the Dutch fauna (Auchenorrhyncha: Delphacidae, Flatidae, Cicadellidae)
Entomologische Berichten 86 (4): 112-119

Foto: Marco de Haas.

top

Geelsteelzwaluwwesp duikt op in Zoetermeer

Op 14 juli 2025 zat Rob Schouten een boek te lezen in zijn Zoetermeerse stadstuintje toen er opeens een groot geelzwart gekleurd insect over de schutting vloog. Met enige moeite wist hij het beweeglijke dier te fotograferen.

Hij voerde zijn vondst in op Waarneming.nl waar de automatische beeldherkenning en validator Martijn Kos vaststelden dat het een geelsteelzwaluwwesp *Sceliphron destillatorium* was, een soort die nog niet eerder in Nederland was gezien.

Deze langsteelgraafwesp breidt zich sinds het midden van de vorige eeuw in Centraal- en Oost-Europa naar het noorden en westen uit. Gezien de voortschrijdende Mediterranisering van het Nederlandse klimaat lijkt het slechts een kwestie van tijd tot de soort zich hier vestigt.

Bron:
Kos, M., R. Schouten, F. Verheyde & J. Devalez 2026
De geelsteelzwaluwwesp *Sceliphron destillatorium* duikt op in België en Nederland (Hymenoptera: Sphecidae)
Entomologische Berichten 86 (4): 120-124

Foto: Rob Schouten.

top

Agenda t/m december 2026

17 **oktober**	Verenigingsdag	**Nederlandse Malacologische Vereniging**
18 oktober	Beheerexcursie mierenreservaat 1	**NJN**
19 oktober	Werkavond mollusken determineren	**Natuurhistorisch Genootschap in Limburg**

7 **november**	Late najaarsbijeenkomst	**Sectie Snellen / Ter Haar**
14 november	Herfstbijeenkomst	**Nederlandse Entomologische Vereniging**
18 november	Bijeenkomst Dag- en nachtvlinders	**Natuurhistorisch Genootschap in Limburg**
21 november	Verenigingsdag	**Nederlandse Malacologische Vereniging**
26 november	Najaarsbijeenkomst	**Vlinderwerkgroep Friesland**
28 november	Najaarsbijeenkomst	**Sektie Everts**
28 november	Najaarsvergadering	**Nederlandse Malacologische Vereniging**
29 november	Beheerexcursie mierenreservaat 2	**NJN**
11-13 **december**	Stofzuigerkamp IJsselvallei	**NJN**
18 december	38e Entomologendag	**Nederlandse Entomologische Vereniging**
19 december	Verenigingsdag	**Nederlandse Malacologische Vereniging**

top

Van de redactie

Dit is het vijfentachtigste nummer van *Tentakel*, de digitale nieuwsbrief over ongewervelde dieren. Deze nieuwsbrief verschijnt om de twee maanden naast het halfjaarlijkse magazine Insecten.

In de nieuwsbrief is plaats voor allerlei korte berichten die het onderzoek aan ongewervelden in Nederland aangaan: berichten van het EIS-bureau, oproepen, bijzondere en fenologische waarnemingen, aankondiging van rapporten en boeken en een activiteitenagenda. Ook al uw bijdragen zijn welkom. U kunt deze sturen naar **eis@naturalis.nl**.

De nieuwsbrief is opgezet als Internetpagina (in HTML) en kan in de meest gangbare e-mailprogramma's worden gelezen. Met de berichtopmaak/e-mailindeling ingesteld op (originele) HTML ziet u behalve tekst ook plaatjes en kunt u via de blauwe links eenvoudig alleen dat nieuws er uit pikken dat u interesseert. Mocht u problemen hebben met het instellen van het HTML-formaat in uw e-mailprogramma schroom dan niet en neem gerust contact op. Oude afleveringen zijn beschikbaar op **kenniscentruminsecten.nl/tentakel/**.

Mocht u geen belangstelling (meer) hebben voor deze nieuwsbrief: een retour-mailtje naar **dit adres** is voldoende om uw e-mailadres te verwijderen van deze mailinglist. Aanmelden op dit adres is vanzelfsprekend ook mogelijk.

U kunt onze nieuwtjes volgen door u aan te melden via onze pagina op **Facebook**.

Tentakel niet ontvangen: check voor heraanmelding of reactie eerst even de spambox.

Ed Colijn

top